

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 500/2024-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], zastúpeného JUDr. Jurajom Gavalcom, advokátom, Piešťanská 3, Trnava, proti rozsudku Krajského súdu v Trnave č. k. 5To/90/2022-258 z 20. októbra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 22. februára 2023 domáha vyslovenia porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základných práv podľa čl. 8 ods. 2 a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v záhlaví uvedeným rozsudkom Krajského súdu v Trnave (ďalej len „odvolací súd“). Navrhuje zrušiť napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátiť na ďalšie konanie a rozhodnutie. Tiež žiada, aby mu ústavný súd priznal náhradu trov konania 424,80 eur.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že rozsudkom Okresného súdu Piešťany (ďalej len „prvostupňový súd“) sp. zn. 8T/53/2021 z 31. mája 2022 bol sťažovateľ uznaný vinným za spáchanie prečinu nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 171 odsek 2 Trestného zákona v znení účinnom od 1. mája 2022. Podľa § 44 Trestného zákona bolo upustené od uloženia súhrnného trestu k trestu uloženému sťažovateľovi rozsudkom Okresného súdu Trenčín sp. zn. 1T/23/2021 z 27. júla 2021 v spojení s uznesením Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 2To/80/2021 z 2. septembra 2021, pretože prvostupňový súd pokladal trest uložený skorším rozsudkom na ochranu spoločnosti a nápravu sťažovateľa za dostatočný.

3. Proti rozsudku prvostupňového súdu boli sťažovateľom aj prokurátorom Okresnej prokuratúry Piešťany podané odvolania, o ktorých bolo napadnutým rozsudkom odvolacieho súdu rozhodnuté tak, že podľa § 321 ods. 1 písm. d) a ods. 3 Trestného poriadku bol zrušený rozsudok prvostupňového súdu vo výroku o treste a spôsobe jeho výkonu. Podľa § 322 ods. 3 Trestného poriadku bol sťažovateľ odsúdený odvolacím súdom na súhrnný trest odňatia slobody vo výmere 5 rokov a 6 mesiacov podľa § 294 ods. 2 Trestného zákona s použitím § 37 písm. m), § 38 ods. 2 a 5, § 41 ods. 2 a § 42 ods. 1 Trestného zákona. Podľa § 48 ods. 2 písm. b) Trestného zákona bol sťažovateľ na výkon uloženého trestu odňatia slobody zaradený do ústavu na výkon trestu odňatia slobody so stredným stupňom stráženia. Podľa § 42 ods. 2 Trestného zákona bol zrušený výrok o treste rozsudku Okresného súdu Trenčín sp. zn. 1T/23/2021 z 27. júla 2021 v spojení s uznesením Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 2To/80/2021 z 2. septembra 2021, ako aj všetky ďalšie rozhodnutia na tento výrok obsahovo nadväzujúce, ak vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením, stratili podklad.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ uviedol, že v odvolaní namietal, že rozsudok prvostupňového súdu je nepreskúmateľný, pretože neobsahuje údaje predovšetkým o tom, ako sa prvostupňový súd vyrovnal s obhajobou sťažovateľa, a vychádzal len z domniek. Krajský súd sa stotožnil so záverom prvostupňového súdu v tom, že môže vyvodzovať náležité zistenie skutkového stavu veci z hypotéz, ak disponujú vysokým stupňom pravdepodobnosti a ak nepripadá do úvahy iný priebeh skutkového deja. Podľa názoru sťažovateľa je tento záver nesprávny a protiústavný, pričom v trestnom konaní nebola vylúčená alternatíva priebehu skutkového deja, ktorú sťažovateľ uviedol na svoju obranu.

5. Krajský súd rovnako ako prvostupňový súd tvrdí, že *„ak kúpila matka sťažovateľa sušené konope v jednom vrecku, tak sa nemohlo stať, že po prebalení do siedmich vreciek bude v jednom z nich sušené konope s koncentráciou THC 1.8 % hmotnostných a v ostatných vreckách s koncentráciou THC 13,8 % hmotnostných“*. S týmto predpokladom sťažovateľ nesúhlasí, pretože nejde o dokázanú skutočnosť, ale len o domnienku, ktorú súd objektívne neodôvodnil. Podľa sťažovateľa nie je možné vylúčiť, že sa v jednom vrecku mohlo nachádzať sušené konope s inou koncentráciou THC než v ostatných vreckách ani v prípade, že by sa do menších vreciek dávalo sušené konope z jedného väčšieho vrečka. K tejto námietke sťažovateľa krajský súd zaujal stanovisko, že *«je vysoko nepravdepodobné, že by sa po „prebalení“ sušiny z jedného sáčku do siedmich (k prebaleniu malo prísť z dôvodu, že to v sáčku prinesenom matke sťažovateľa, smrdelo) stalo, že v jednom bude sušené konope s koncentráciou THC 1,8 % hmotnostného a v šiestich 13,8 % hmotnostného, a ďalšia časť sušiny by zas bola v zatavenom celofáne»*. Ide o záver arbitrárny, nepreskúmateľný, ide o domnienku nereagujúcu ani na výslovné znenie skutkovej vety výroku rozsudku prvostupňového súdu (6 vreciek a celofán). Zo žiadneho dôkazu vykonaného na pojednávaní nevyplýva predpoklad, že sušené konope s koncentráciou 1,8 % hmotnostného pochádza zo sušiny, ktorú si zadovážila matka sťažovateľa, keďže dokazovanie sa týmto smerom ani nevedlo. Okrem toho, že konope s koncentráciou 1,8 % hmotnostného nie je možné považovať za drogu pre nízky obsah THC a z tohto dôvodu nie je možné vyvodzovať vinu sťažovateľa. Z výpovede matky sťažovateľa ako svedkyne nevyplýva, že by sťažovateľ dával sušinu

do 6 vreciek a celofánu. Vyplýva z nej, že sušinu mala dávať do ďalšieho vrečka osoba, ktorá jej sušinu priniesla. Prvostupňový súd svoj záver o aktivite sťažovateľa nevyvodil zo žiadneho vykonaného dôkazu. O celofáne sa na pojednávaní vôbec nevedlo dokazovanie a nebol spomenutý ani v skutkovej vete obžaloby. Z rozsudku prvostupňového súdu preto nie je možné zistiť, na základe akého vykonaného dôkazu tento vychádzal, keď tieto skutočnosti pričítal na ťarchu sťažovateľa a neumožnil mu sa k celofánu s drogou vyjadriť a predniesť v tomto smere obhajobné argumenty.

6. Pri odôvodňovaní svojho záveru o vine súd poukázal aj na skutočnosť, že na niekoľkých vreckách bola zaistená DNA sťažovateľa (dokonca aj na ich vnútorných stranách), a preto s nimi musel manipulovať. Sťažovateľ poznamenal, že žiadnym dôkazom nebolo preukázané (v odôvodnení rozsudku to súd ani nevysvetľuje), či stopa DNA na vreckách vznikla priamym kontaktom alebo sekundárne. Manipuláciu s vreckami sťažovateľ priznal v iných súvislostiach, a preto nie je možné z prítomnosti sťažovateľovej DNA na vreckách vyvodzovať záver o jeho vine.

7. Sťažovateľ poukázal aj na nesprávny a nepreskúmateľný záver prvostupňového súdu (v celom rozsahu ho akceptoval aj krajský súd), že *„ani tvrdenie matky sťažovateľa, že aj ona tie sáčky so sušinou držala v ruke, sa nepotvrđilo, keďže na oteroch z vonkajšej aj vnútornej časti povrchu otvárania všetkých 7 plastových vreciek nebola zistená DNA svedkyne“*. Nie je zrejmé, z akého dôkazu túto skutočnosť súd vyvodil, keďže DNA matky sťažovateľa nebola nikdy porovnávaná s DNA, ktorá bolo nájdená na vreckách so sušinou.

8. V odôvodnení krajský súd uviedol, že sú *„správne aj úvahy okresného súdu o nepravdepodobnosti uchovávaní sušiny matkou sťažovateľa práve v dolných pivničných priestoroch domu, najmä keď svedkyňa vie, že obžalovaný bol už v minulosti za drogy trestne stíhaný“*. Tento záver je opäť arbitrárny, nepreskúmateľný, ide o domnienku, ktorá nevyplýva zo žiadneho dôkazu, ani logicky nie je tento záver vysvetliteľný a ide o svojvoľnú úvahu. Krajský súd vyslovil nepriamo na podporu svojho záveru o vine sťažovateľa ďalšiu domnienku, a to či sťažovateľ býval, resp. sa zdržiaval alebo nezdržiaval v obydľí svojej matky. Sťažovateľ dodal, že on aj jeho matka bývajú v jednom bytovom dome a obývajú poschodia nad sebou, a preto sa pravidelne navštevovali.

9. Podľa sťažovateľa súd vyslovil záver o jeho vine na základe radu domnienok, ktoré nie je možné objektivizovať žiadnym procesne vykonaným dôkazom, čo je postup nepreskúmateľný a arbitrárny. Prvostupňový súd aj odvolací súd predviedli priam ukážkovú selekciu dôkazov a zamerali sa len na preukázanie verzie, že sťažovateľ spáchal skutok uvedený v obžalobe okresnej prokuratúry. Všetky dôkazy boli vyhodnotené jednostranne len v neprospech sťažovateľa, len na základe vlastných hypotéz, ktoré sa nedajú podložiť reálnym dôkazom a ani objektívnou právnou úvahou. Súd nevysvetlil, akými právnymi úvahami, na základe čoho urobil takýto záver a z akého dôvodu neoprel svoje zistenia o dôkazy získané procesným spôsobom (obdobne R 95/1999).

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Ťažiskovou ústavnoprávnou argumentáciou sťažovateľa je tvrdenie o arbitrárnosti a nepreskúmateľnosti rozsudku odvolacieho súdu v otázke skutkových zistení. Námietky sťažovateľa sú zamerané tiež na nedostatočné odôvodnenie rozhodnutí všeobecných súdov

(v podobe absencie riadneho vysporiadania sa aj s jeho obhajobnými tvrdeniami) a na nesúlad skutkovej vety výroku rozsudku prvostupňového súdu s jeho odôvodnením. Sťažovateľ tiež tvrdí, že všeobecné súdy vychádzali z hypotéz a zo skutočností, ktoré sa buď vôbec nedokazovali na pojednávaní alebo nevyplývali z vykonaného dokazovania. Podľa názoru ústavného súdu táto argumentácia sťažovateľa je subsumovateľná pod dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku (m. m. III. ÚS 678/2021, IV. ÚS 546/2020, III. ÚS 595/2021).

11. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na svoju súčasnú aplikačnú prax odvíjajúcu sa od nálezu ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 546/2020 z 23. februára 2021 [postupne osvojenú zo strany ďalších senátov ústavného súdu (I. ÚS 343/2022, I. ÚS 339/2022, II. ÚS 514/2022, II. ÚS 559/2021, III. ÚS 302/2022, IV. ÚS 15/2023, IV. ÚS 254/2022 atď.)], v zmysle ktorej dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku nezodpovedá právo na obhajobu len vo formulačnom rozsahu čl. 50 ods. 3 ústavy (primeraný čas na prípravu obhajoby a možnosť obhajovať sa sám alebo prostredníctvom obhajcu), ale obhajobné práva v kontexte spravodlivého procesu podľa čl. 6 dohovoru, a teda aj v rozsahu čl. 46 ods. 1 ústavy (s odrazom najmä v § 34 Trestného poriadku).

12. Podstatu a zmysel materiálneho poňatia základného práva na obhajobu [čl. 50 ods. 3 ústavy a čl. 6 ods. 3 písm. b) dohovoru] v podobe zaručenia reálnej a účinnej možnosti uplatnenia tohto práva v rámci trestného konania na účel bránenia sa proti obvineniu zo spáchania trestného činu (III. ÚS 148/05) je potrebné vždy vykladať v duchu zabezpečenia práva na spravodlivý súdny proces garantovaného v čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorého imanentnou súčasťou je aj právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Uvedenému právu zodpovedá postup všeobecných súdov podľa § 168 ods. 1 Trestného poriadku, ktorý normuje povinnosť súdov uviesť v odôvodnení svojho rozhodnutia, ktoré skutočnosti považoval za dokázané, o ktoré dôkazy svoje skutkové zistenia opiera a akými úvahami sa spravoval pri hodnotení dôkazov, najmä ak si navzájom odporujú. Z odôvodnenia musí byť zrejmé, ako sa súd vyrovnal s obhajobou a akými právnymi úvahami sa spravoval, keď posudzoval dokázané skutočnosti podľa príslušných ustanovení zákona v otázke viny a trestu. Nezaujatie žiadneho takéhoto stanoviska predstavuje zjavnú neodôvodnenosť rozhodnutia, a tým aj popretie účelu práva na obhajobu, najmä ak v dôsledku nedostatočného odôvodnenia nie je obvinenému zrejmé, v akom rozsahu a akým spôsobom sa môže náležite procesne brániť.

13. Aj hodnotenie dôkazov alebo iná skutková okolnosť z hľadiska vysporiadania sa súdu s jej obsahom v odôvodnení svojho rozhodnutia (tak ako keď ide o akúkoľvek inú otázku podstatnú pre meritórne rozhodnutie súdu) je obvineným uplatniteľné v dovolacom konaní ako námietka z dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Z hľadiska tohto dôvodu dovolania však ide o prieskum obhajobného atribútu spravodlivého procesu spočívajúci vo vyhodnotení dovolacím súdom, či sa skôr konajúce súdy spoľahlivo a nearbitrárne vyrovnali v odôvodnení svojich rozhodnutí s otázkami podstatnými pre rozhodnutie, čo zodpovedá obhajobným právam obvineného. Takú (kľúčovú) otázku dovolací súd nehodnotí v pozícii prvostupňového súdu alebo odvolacieho súdu (teda ako primárne skutkovú otázku, resp. otázku hodnotenia dôkazov), ale spôsob vysporiadania sa s ňou v odôvodnení rozhodnutia (v konečnom dôsledku) odvolacím súdom (do úvahy sa berie komplex oboch rozhodnutí, a to preskúmaného a prieskumného, resp. druhostupňového). Na odobrenie záverov skôr konajúcich súdov musí ísť o vyrovnanie sa

s dotknutou otázkou udržateľným spôsobom. Dovolací súd nemusí nevyhnutne dospieť k rovnakému spôsobu vyriešenia tejto otázky, teda stotožniť sa s obsahom a rozsahom vlastnej úvahy skôr konajúceho súdu o otázke vyhovievania alebo odmietnutia tohto návrhu, taká úvaha však musí byť v odôvodnení prítomná (IV. ÚS 546/2020).

14. V nadväznosti na uvedené ústavný súd zdôrazňuje, že úlohou dovolacieho súdu nie je v tomto ohľade nanovo preskúmať hodnotenie dôkazov všeobecnými súdmi v pôvodnom konaní a kontrole podrobovať správnosť skutkových zistení z nich vyplývajúcich, ale preskúmať jednu z procesných garancií práva na spravodlivý proces spočívajúcu v riadnom odôvodnení súdneho rozhodnutia. Preskúmanie logickej, funkčnej a teleologickej konzistentnosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu je nepochybne súčasťou posudzovania práva na spravodlivý proces. Za náležité tak možno označiť očakávanie strán konania, že najvyšší súd v dovolacom konaní pri dovolacom dôvode podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku preskúma, či súdy poskytli náležitú a riadne odôvodnenú odpoveď na zásadné argumenty strán konania, nie je jeho úlohou ale urobiť záver, či tieto skutkové závery boli správne alebo nie. Jedine tak totiž možno hovoriť o plnohodnotnej možnosti na prípravu a realizáciu obhajoby v trestnom konaní (I. ÚS 296/2022, I. ÚS 182/2023, I. ÚS 315/2023).

15. Vzhľadom na už uvedené všeobecné úvahy ústavný súd konštatuje, že sťažovateľom vznesené námietky v ústavnej sťažnosti možno uplatniť dovolaním minimálne podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Celkové posúdenie tejto otázky však ústavný súd ponecháva na dovolací súd a nebude komplexne *ex ante* vstupovať do jeho právomoci autonómne posúdiť prípustnosť dovolania v trestnom konaní.

16. Právomoc ústavného súdu rozhodovať o ústavných sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy predstavuje *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý sa uplatní až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci podieľajúcich sa na ochrane ústavnosti. Meritórny prieskum v konaní o ústavnej sťažnosti z hľadiska požiadaviek na výklad a použitie tzv. podústavného práva bude možné realizovať až vtedy, ak všeobecné súdy uskutočnia úplné právne posúdenie veci zahrňujúce tiež vysporiadanie sa so sťažovateľom uplatnenou argumentáciou.

17. V konkrétnom prípade je nevyhnutné, aby sťažovateľ pred podaním ústavnej sťažnosti splnil podmienku uplatnenia dovolania ako procesného prostriedku, ktorý mu zákon na ochranu jeho práv poskytuje, a to aj v prípade, ak namieta aj skutkové okolnosti v kontexte spravodlivého procesu. Ústavný súd musí všeobecným súdom poskytnúť príležitosť plne rozvinúť ich právomoc, keďže aj im patrí možnosť a povinnosť poskytnúť základným právam a slobodám sťažovateľov ochranu v medziach ich zákonom zverených kompetencií.

18. V zmysle už uvedeného tak postavenie ústavného súdu možno obrazne prirovnať k „záchrannej brzde“, ktorú je možné použiť až vtedy, ak zlyhajú všetky obvyklé a predvídané prostriedky na zabránenie vzniku hrozacej ujmy, teda zabránenie porušenia ústavných práv. Konanie o ústavnej sťažnosti však nie je a ani nemôže byť pomyselnou „skratkou“, ktorou by bolo možné obchádzať konanie už vedené, resp. ktoré môže byť vedené na návrh sťažovateľa pred inými orgánmi verejnej moci (IV. ÚS 68/2020, III. ÚS 415/2020, II. ÚS 559/2021, IV. ÚS 404/2022, II. ÚS 514/2022).

19. Z týchto dôvodov ústavný súd považoval ústavnú sťažnosť sťažovateľa za predčasne podanú, a preto ju pri predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 55 písm. d)

a § 132 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ako neprípustnú.

20. Nad rámec ústavný súd poukazuje na svoju rozhodovaciu činnosť, podľa ktorej sťažnosť podľa čl. 127 ústavy nemožno považovať za časovo neobmedzený právny prostriedok ochrany základných práv alebo slobôd (napr. I. ÚS 33/02, II. ÚS 29/02, III. ÚS 55/02, III. ÚS 62/02). Preto jednou zo základných podmienok prijatia sťažnosti na ďalšie konanie je jej podanie v zákonom ustanovenej lehote. Podľa § 124 zákona o ústavnom súde ak rozhodnutie nadobúda právoplatnosť vyhlásením alebo oznámením a ak sa podľa osobitných predpisov zároveň doručuje jeho písomné vyhotovenie, lehota dvoch mesiacov na podanie ústavnej sťažnosti začína plynúť dňom doručenia tohto písomného vyhotovenia sťažovateľovi.

21. Lustráciou ústavného súdu bolo zistené, že napadnutý rozsudok krajského súdu bol sťažovateľovi doručený 13. decembra 2022 (právoplatnosť nadobudol už dňom vydania), čo potvrdzuje aj potvrdenie o doručení, ktoré si ústavný súd vyžiadal od prvostupňového súdu. Ústavná sťažnosť sťažovateľa bola daná na poštovú prepravu 19. februára 2023 a bola doručená ústavnému súdu 22. februára 2023. Ústavná sťažnosť bola preto podaná po zákonom ustanovenej lehote uvedenej v § 124 zákona o ústavnom súde, t. j. po lehote dvoch mesiacov počítanou v tomto prípade od doručenia napadnutého rozsudku krajského súdu sťažovateľovi. Je zjavné, že právny zástupca sťažovateľa nesprávne odvíjal začiatok plynutia lehoty na podanie ústavnej sťažnosti odo dňa doručenia mu napadnutého rozsudku odvolacieho súdu ako obhajcovi sťažovateľa (19. december 2022, čo vyplýva z potvrdenia o doručení, ktoré tvorilo prílohu ústavnej sťažnosti). Ústavný súd tiež dodáva, že v prípade podania ústavnej sťažnosti po uplynutí zákonom ustanovenej lehoty zároveň zákon o ústavnom súde neumožňuje zmeškanie tejto kogentnej lehoty odpustiť (napr. IV. ÚS 14/03, I. ÚS 64/03).

22. Z uvedeného vyplýva, že aj keby ústavný súd pripustil, že proti napadnutému rozsudku krajského súdu nie je možné podať dovolanie, nebol by povinný ho vecne preskúmať, pretože ústavná sťažnosť by bola odmietnutá ako podaná oneskorene podľa § 56 ods. 2 písm. f) zákona o ústavnom súde.

23. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľa bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o jeho ďalších návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. septembra 2024

Robert Šorl
predseda senátu